

Strategija HMZG-a do 2030. – izazovi implementacije UN-ove Agende 2030. na lokalnoj razini

Strategija je usvojena na Izvještajnoj skupštini HMZG-a 20. veljače 2020.

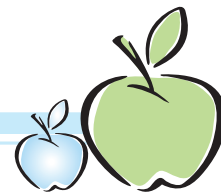
Početak 2019. godine Europski ured Svjetske zdravstvene organizacije otvorio je VII. fazu projekta Zdravi grad (2019. - 2024.) čiji je cilj jačanje kapaciteta lokalne uprave za zdrav, pravičan i održiv razvoj. Središnji je dokument iz kojeg su izvedeni strateški ciljevi djelovanja Europske mreže zdravih gradova, a slijedom toga i Hrvatske mreže (u procesu akreditacije za novu fazu projekta), UN-ova Agenda 2030. za održivi razvoj. Vodeći izazovi izrade Strategije naše Mreže do 2030. bili su kako: a) globalne dokumente (UN-ova Agenda 2030., WHO GPW 13 i Povelja gradonačelnika) pretočiti u operativne planove primjerene lokalnoj razini uprave te b) njihovom implementacijom dovesti do jačanja kapaciteta lokalne (samo)uprave za zdrav, pravičan i održiv razvoj. (slika Grafički prikaz 1. 17 ciljeva UN Agenda 2030. za održivi razvoj)

Hrvatska mreža zdravih gradova odabrala je promociju pravičnosti,

odnosno ulaganje u ljude kao prioritet u razvoju lokalnih politika i strategija (osigurati da nitko nije zaboravljen). Strateški je prioritet Mreže provoditi aktivnosti promicanja zdravlja i blagostanja kroz sustav lokalne uprave i samouprave te ojačati kapacitet naših članova za uvođenje promjena. Misija je Suportivnog centra HMZG-a da ustrajno pomaže članovima Mreže razvijati gradske/županijske strategije i planove, ugrađujući u njih učinkovite cjeloživotne politike i intervencije. Kroz uvođenje nove kulture rada u gradske/županijske odjele i institucije, HMZG će pružati podršku implementaciji strateških prioriteta SZO-a. Kako članovi Mreže već djeluju kao socijalni poduzetnici koji uvode novi način rada i mijenjaju vrstu i kvalitetu usluga, smatramo da smo već na dobrom putu kako bi podržali cjeloviti razvoj otpornih, ojačanih i kompetentnih zajednica. UN-ovi ciljevi za održivi razvoj naglašavaju značaj tri nedjeljivo povezane dimenzije razvoja: ekonomski, socijalni i ekološki, te su u skladu s njime postavljena i tri strateška cilja VII. faze.

Strateški cilj 1: Promicanje zdravlja i blagostanja za sve i smanjivanje nejednakosti u zdravlju. Kako na ljudsko zdravlje i blagostanje (kroz kompleksan međudodnos) utječe prirodno, urbano i socijalno okruženje, pristup uslugama i podrška, HMZG je u VII. fazi europskog projekta za ciljeve odabrala: zdravo urbano planiranje (urbani dizajn mjesta kojim će se unaprijediti pravičnost i prosperitet zajednice), ulaganje u ljude kao prioritet u razvoju lokalnih politika i strategija (ljudi u središtu) te osnaživanje i sudjelovanje. Prioritet HMZG-a bit će pravičnost - osigurati da nitko nije zaboravljen. S ciljem smanjivanja nejednakosti u zdravlju, povezujući politike, ulaganja i usluge, ponudit ćemo novi pristup

promicanju zdravlja i blagostanja te sprečavanju bolesti od najranijeg djetinjstva do starije dobi. U kontekstu cjeloživotnog ciklusa HMZG će poseban naglasak staviti na značaj razvoja politika i intervencija vezanih uz ulaganje u rani razvoj djece.

Strateški cilj 2: Vođenje osobnim primjerom nacionalno, regionalno i globalno

S ciljem smanjivanja nejednakosti u zdravlju, tijekom VII. faze HMZG će provoditi aktivnosti *promicanja zdravlja i blagostanja kroz sustav lokalne uprave i samouprave* (whole-of-local-government approach). Želimo dobiti snažnu političku podršku i *ojačati kapacitet za promjenu lokane uprave i samouprave*. I kroz dosadašnje djelovanje uvodili smo inovacije u politiku i dnevnu rutinu rada različitih odjela gradske i županijske samouprave. Podastirući relevantne informacije, omogućavali smo „na dokazima temeljeno“ odlučivanje. Ohrabivali smo suradnju među različitim odjelima uprave te njihovo međusobno učenje. Uvodili smo spoznaje akademskog javnog zdravstva u rad lokalne samouprave i pružali *stručnu podršku razvoju sveobuhvatnog*

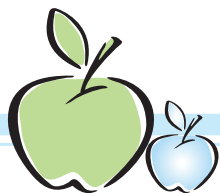

planiranja za zdravlje, lokalno. U VII. fazi europskog projekta HMZG će ustrajno razvijati i u gradske/županijske strategije i planove *ugrađivati učinkovite „cjeloživotne“ politike i intervencije.* Iz vlastitih i svjetskih znanstvenih i stručnih istraživanja naučili smo da *kompleksne izazove možemo adresirati samo implementacijom učinkovitih, sveobuhvatnih i cjelovitih strategija i intervencija.* Zahvaljujući tom iskustvu preuzeli smo vodstvo u razvoju politika i intervencija vezanih uz ulaganje u rani razvoj djece.

Strateški cilj 3: Pružanje podrške implementaciji strateških prioriteta SZO-a

Osnovna je pretpostavka za uvođenje pristupa „ljudi u središtu“ stvaranje partnerstva i jačanje javnozdravstvenog kapaciteta, *uvođenje nove „kulture rada“ u gradske odjele i institucije.* Dokazano je da su javnozdravstvene i intervencije kroz sustav zdravstva najučinkovitije kada ih provodimo istovremeno s intervencijama u širem društvenom okruženju (društvene odrednice zdravlja,

smanjivanje nejednakosti, jačanje i pružanje društvene podrške). Tijekom posljednjih desetak godina HMZG predano *podiže djelovanje Mreže na višu razinu izvrsnosti* kroz: izgradnju javnozdravstvenog i upravljačkog kapaciteta svojih članova (razvoj kompetencija), provođenje zajedničkih akcijskih istraživanja (pristup "učenje kroz djelovanje"), razvoj i implementaciju zajedničkih učinkovitih intervencija koje za cilj imaju postizanje boljeg zdravlja i veće kvalitete života zajednice, iznalaženje akademskih dokaza i argumenata kojima će podržati na dokazima temeljeno odlučivanje, lobiranje i zagovaranje.

Članovi Mreže su, već više od dva desetljeća, viđeni kao socijalni poduzetnici koji uvodeći novi način rada (u skladu s potrebama svojih stanovnika), *mijenjaju vrstu i kvalitetu usluga* koje im pružaju. Predvođeni osobnim primjerom, HMZG će u VII. fazi projekta biti partner i sredstvo za uvođenje promjene lokalno i nacionalno, i kao takva podržati *razvoj otpornih, ojačanih i kompetentnih zajednica*.

Središnje su teme VII. faze (određene Poveljom gradonačelnika iz Kopenhagena 2018.) prevedene u buduće aktivnosti Mreže: *1. ulaganje u ljude* (kroz bolje

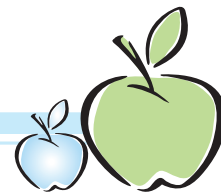
prepoznavanje i odgovaranje na potrebe ranjivih grupa naših stanovnika – posebno djece, starijih i osoba s invaliditetom) Tijekom VII. faze HMZG će *pojačati djelovanje na (prepoznavanju i odgovaranju na) potrebe ranjivih grupa naših stanovnika*. U kontekstu cjeloživotnog ciklusa HMZG će poseban naglasak staviti na značaj razvoja politika i intervencija vezanih uz ulaganje u rani razvoj djece, unapređenje kvalitete života osoba s invaliditetom i starijih sugrađana.

Želimo intenzivirati i aktivnosti na izazovima vezanim uz duševno zdravlje, primarno vezano uz pristupačnost usluga na lokalnoj razini (Centri za duševno zdravlje u zajednici na primarnoj razini zdravstvene zaštite, tj. u Domu zdravlja). *2. stvaranje urbanog okruženja koje unapređuje zdravlje i blagostanje (zagovaranje univerzalnog dizajna urbanog prostora)* U cilju kontinuiranog unapređenja prakse urbanog planiranja u RH, HMZG će kroz sastanke, trening i edukaciju, nastaviti *aktivnosti zdravog urbanog planiranja otvarajući teme: zdravi, održivi i otporni gradovi, zeleni gradovi, univerzalni dizajn urbanog prostora (s naglaskom na pristupačnost), mobilnost, transport i tjelesna aktivnost, zelene površine,*

kulturno nasljeđe – jedinstven prostor kojeg zajednice održivo koriste, unapređenje učinkovitosti korištenja energije u javnim zgradama, gradski vrtovi i drugo. *3. jačanje sudjelovanja i partnerstva za zdravlje (transformacija pružanja usluga našim sugrađanima)* Kao jedan od vodećih izazova VII. faze HMZG vidi djelovanje na transformaciji pružanja usluga u našim gradovima. *Zdravstvene i socijalne usluge primarne razine, kojima izravno dosižemo naše obitelji u njihovim domovima, značajan su „ulaz“ za razvoj mehanizma pružanja sustavne podrške (pojedincima i zajednicama) tijekom cjeloživotnog ciklusa, a naročito kritičnih faza kada je obitelj najranjivija.* Naša je namjera ojačati javnozdravstvenu djelatnost patronažnih sestara na primarnoj razini zdravstvene zaštite kako bi mogle djelovati, ne samo kao pružatelji zdravstvenih usluga, nego i kao koordinatori skrbi u zajednici.

Namjeravamo nastaviti s jačanjem javnozdravstvenih i upravljačkih kompetencija naših gradova i županija, pružati pomoć u provođenju participativne procjene zdravstvenog stanja i utvrđivanju potreba zajednice, određivanju prioriteta, planiranju za zdravlje i osiguravanju pružanja

odgovarajućih, visokokvalitetnih usluga koje odgovaraju prepoznatim potrebama. Paralelno cilj nam je unaprijediti i zdravstvenu pismenost naših stanovnika kako bi se kvalitetnije i samostalno mogli služiti raspoloživim informacijama.

4. unapređenje boljitka zajednice te pristup zajedničkim dobrima i uslugama (uz naglasak na „dostizanju“ ranjivog dijela populacije) HMZG će u VII. fazi zagovarati i promovirati transformativne ekonomske modele za održiv i pravičan razvoj, kao što je npr. cirkularna ekonomija, srebrna ekonomija i zelena ekonomija.

5. promicanje mira i sigurnosti kroz društvenu uključenost (razvoj inkluzivnog društva kroz politiku „ljudi u središtu“) Ohrabrujući razvoj lokalnih politika ulaganja u ljude i zagovarajući razvoj inkluzivnog društva, tijekom VII. faze europskog projekta HMZG će zagovarati pristup „ljudi u središtu“. Nastavit ćemo raditi na sprečavanju nasilja u obitelji i sigurnosti djece

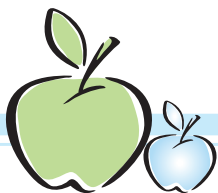
6. očuvanje planeta i sigurnosti kroz društvenu uključenost (predvođeni osobnim primjerom, djelovati na očuvanju planeta od degradacije kroz zaštitu prirodnih resursa te održivu potrošnju i proizvodnju) Tijekom VII. faze HMZG će zagovarati značaj zaštite prirodnih resursa (vode, adekvatne dispozicije otpada i otpadnih voda, zaštitu tla i bioraznolikosti). Poticat ćemo javne debate i ukazivati na značaj klimatskih promjena i mogućnosti otklanjanja njihovog negativnog utjecaja na lokalne zajednice. Poznato je da je sustav zdravstva jedan od najintenzivnijih korisnika energije i proizvođača otpada pa ćemo stoga kroz hrvatsku mrežu

bolnica i zdravstvenih ustanova koje promiču zdravlje, pokušati umanjiti njegov negativan utjecaj na okoliš (environmental footprint). (Uz tekst ide Grafički prikaz 2. središnje teme VII. faze projekta Zdravi grad Europskog ureda SZO-a) Kao prioriteta područja aktivnosti HMZG-a u VII. fazi (2019. - 2024.) odabrani su: 1. ulaganje u rani razvoj djece (usvajanje Platforme za izradu te implementacija strategije ulaganja u rani razvoj djece); 2. unapređenje duševnog zdravlja (kroz razvoj centara za unapređenje duševnog zdravlja u zajednici); 3. zdravo urbano planiranje (razvoj vizije gradova i prostora).

1. ulaganje u rani razvoj djece (usvajanje Platforme za izradu te implementacija strategije ulaganja u rani razvoj djece) 2017. participativno je izrađen „Prikaz sadašnjeg stanja“ i „Zajednički okvir za djelovanje – Platforma za izradu i implementaciju nacionalne strategije ulaganja u rani razvoj djece“. Tijekom 2018. provedene su konzultacije s partnerima u primarnoj zdravstvenoj zaštiti,

definirane „dionice“ provedbe intervencije te način „operacionalizacije“ programa, analiziran je implementacijski kapacitet sektora zdravstva i socijalne skrbi, mogućnosti umrežavanja i uspostavljanja suradnje te povezivanja sa sustavom ranog odgoja i obrazovanja uz uključivanje sustava rane dijagnostike i intervencije. Tijekom 2019. radilo se na povezivanju sustava zdravstva, socijalne skrbi, obrazovanja i lokalne uprave te je razvijen prijedlog cjelovite intervencije. Tijekom VII. faze (do 2024.) bit će provedna implementacija intervencije koja obuhvaća aktivnosti: raniji ulazak patronažne sestre u obitelj trudnice i procjena rizika u okruženju, pomoću direktorija resursa djelovanje na otklanjanju i/ili ublažavanju potencijalnih rizika okruženja te pružanje podrške obitelji kroz programe u zajednici, rano otkrivanje postporođajnih depresivnih poremećaja majke, sustavno praćenje rasta i razvoja djeteta (korištenjem GMSD upitnika) te prema potrebi, uvođenje abilitacije (rana intervencija). Željeni je ishod da pravovremenim otkrivanjem

i otklanjanjem rizika (okruženja) po zdravlje trudnica, roditelja, novorođenčadi i male djece ostvarimo pozitivan učinak na zdravstvene ishode generacija koje dolaze.

2. unapređenje duševnog zdravlja (kroz razvoj centara za unapređenje duševnog zdravlja u zajednici) Kroz Centre za duševno zdravlje u zajednici na primarnoj razini zdravstvene zaštite (u Domu zdravlja) adresirao bi se izazov učestale rehospitalizacije kroničnih psihijatrijskih pacijenata, unaprijedilo otkrivanje i tretman postporođajne depresije (depresivni poremećaj s najvećim brojem neotkrivenih i neliječenih pacijentica 80%), unaprijedila skrb o osobama s poremećajima u raspoloženju, unaprijedila skrb o

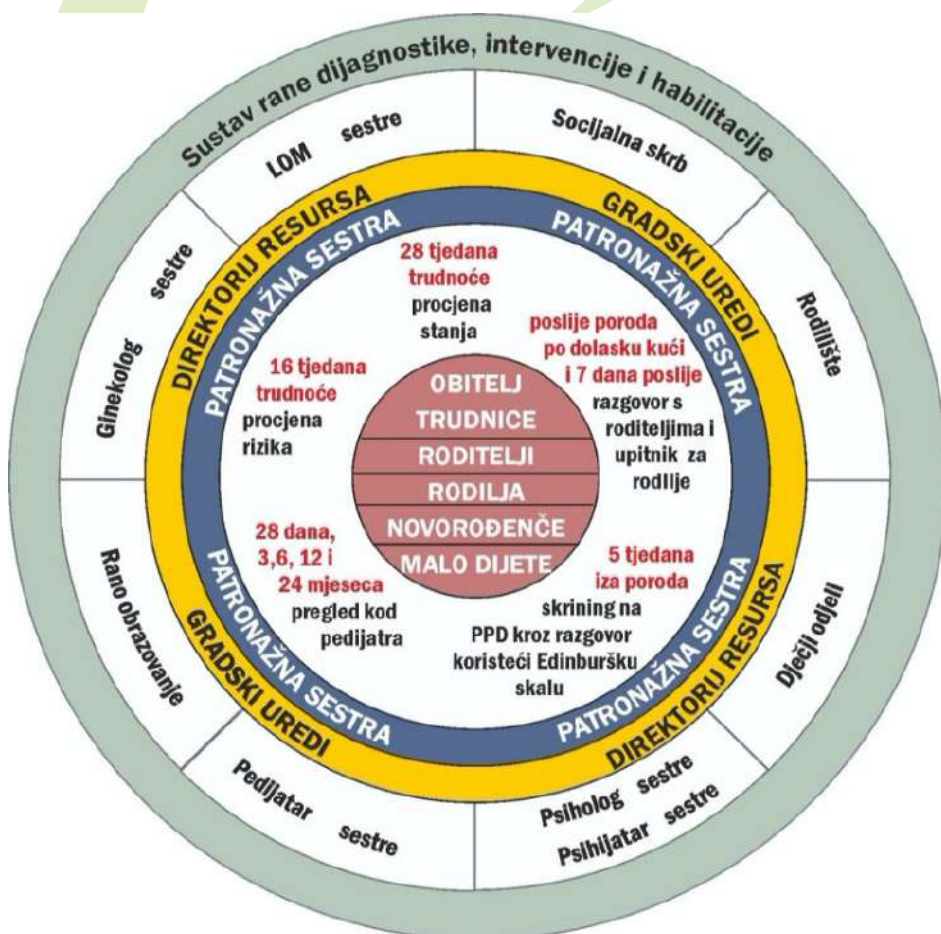
djeci i adolescentima s poremećajima u ponašanju ili emocionalnim poremećajima, pružile usluge savjetovanja i podrške roditeljima, obitelji, zdravstvenim djelatnicima. Cilj je aktivnosti dovesti do unapređenja pristupačnosti usluga (promocije, prevencije, ranog otkrivanja, adekvatnog liječenja, rehabilitacije, skrbi) na lokalnoj razini, pružiti podršku procesu deinstitucionalizacije, uravnotežiti skrb za duševno zdravlje između bolničke i izvanbolničke zdravstvene zaštite te ojačati skrb u zajednici.

3. *zdravo urbano planiranje* (razvoj vizije gradova i prostora) Usprkos postojanju nacionalnih i međunarodnih dugoročnih strategija urbanog razvoja, planiranja

i zaštite (očuvanja) prostora koji promiču kulturu, kvalitetu i pristupačnost gradnje, često se događa da ih sudionici u procesu gradnje u praksi ne poštuju.

HMZG će raditi na popularizaciji i implementaciji Apolitike i postojećih međunarodnih dokumenata o rukovođenju prostorom i urbanom razvoju:

a) zagovaranjem i podizanjem svijesti javnosti, različitih profesionalnih grupa i političara, ukazivat će na značaj urbanog prostora vezano uz zdravlje stanovnika, trajno podsjećati na obavezu da skrbimo o prostoru kao preduvjetu za zdravlje jer time otvaramo mogućnost izbora (zdravog) načina života svojih stanovnika, a organizacijom

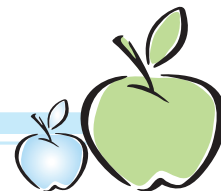

DIREKTORIJ RESURSA
lista svih standarda i lokalno dostupnih nadstandarda (u obliku prijave modela dobre prakse) kojima se obitelji u danoj sredini može pomoći (pravno, financijski, socijalno, zdravstveno i sl.)

Primarni pedijatar
preventivni pregledi djeteta prema postojećem programu u dobi 3, 6, 12 i 24 mjeseca
pomoću GMCD upitnika

GMCD upitnik
prati odstupanja u rastu i razvoju djeteta pa je prikladan za ranu dijagnostiku kognitivnih, govorno-jezičnih, motoričkih, komunikacijskih i socijalno emocionalnih razvojnih poremećaja (uključujući i poremećaje iz autističnog spektra)

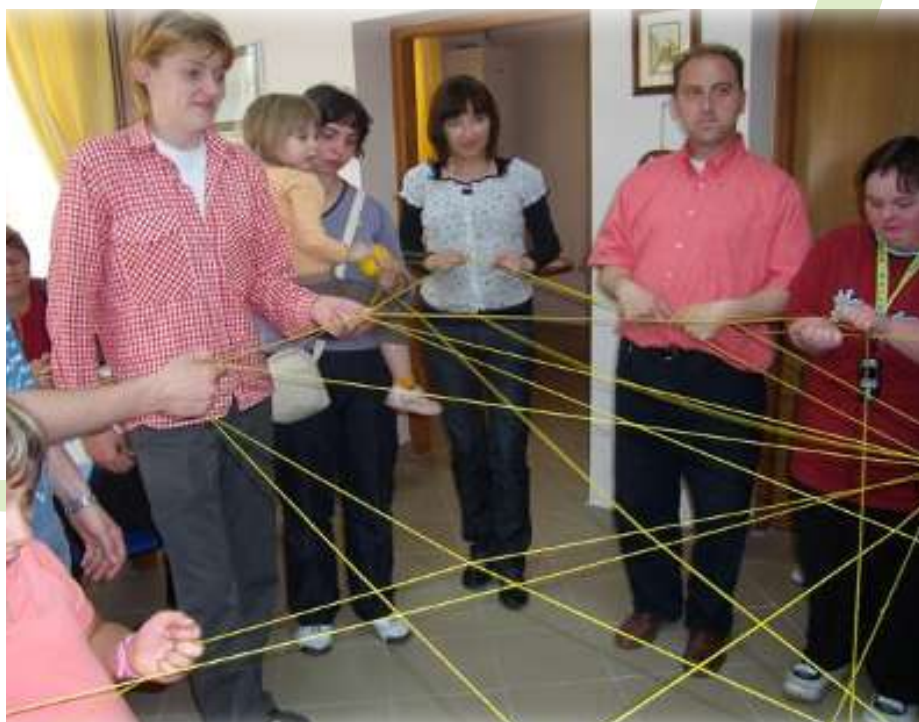
Preduvjeti: Stvaranje kadrovskih i organizacijskih preduvjeta za provođenje intervencija

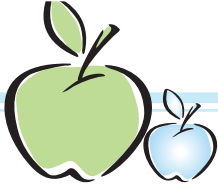

društvenog prostora djelujemo na stvaranje socijalnih mreža b) okupljanjem i umrežavanjem gradova, diseminacijom modela dobre prakse, dijeljenjem iskustava kroz prezentaciju nacionalnih i međunarodnih modela dobre prakse, posjetom modelima dobre prakse zdravog urbanog planiranja u vlastitom okruženju, itd. c) edukacijom dioničara (pročelnici i djelatnici odjela gradske ili regionalne samouprave, urbanisti, arhitekti, građevinari i drugi) d) poticanjem usvajanja mjera koje će stimulirati lokalnu/ regionalnu samoupravu da u praksi implementira Apolitiku i postojeće međunarodne dokumente sakupljene u „Viziji gradova i prostora” (zdravi, otporni, održivi, zeleni gradovi).

Vizija je nove faze da ćemo *zdravo-gradskim pristupom*, uključivanjem društva u cjelini i jačanjem sudjelovanja zajednice u potrazi za mirom i boljitkom, svojim primjerom doprinijeti ljudima i planeti na kojoj živimo. Zdravi gradovi i županije mogu pokazati da je moguće postići promjene nabolje, da je moguće uspješno adresirati društvene odrednice zdravlja i promovirati praksu dobrog rukovođenja za zdravlje i blagostanje. Inovativnost, dijeljenje znanja i zdravstvena diplomacija, vrijednosti su koje njeguju upravo zdravi gradovi i županije.

Prof. dr. sc. Selma Šogorić
Predsjednica HMZG
ssogoric@snz.hr

HRVATSKA MREŽA ZDRAVIH GRADOVA

 HRVATSKI CRVENI KRIŽ

PRAVILNO PRANJE RUKU

 <p>1 Namočite ruke pod tekućom vodom.</p>	 <p>2 Nanesite tekući sapun za pranje ruku.</p>	 <p>3 Trljajte dlan o dlan obje ruke.</p>
 <p>4 Trljajte dlan desne o nadlanicu lijeve ruke i obratno.</p>	 <p>5 Isprepletite prste i trljajte dlan o dlan obje ruke.</p>	 <p>6 Obuhvatite prste suprotne ruke i trljajte.</p>
 <p>7 Kružnim pokretima jedne ruke trljajte palac druge ruke i obratno.</p>	 <p>8 Vrhove prstiju desne ruke kružno trljajte o dlan lijeve ruke i obratno.</p>	 <p>9 Isperite ruke tekućom vodom.</p>
 <p>10 Osušite obje ruke papirnatim ručnikom.</p>	 <p>11 Upotrebjenim papirnatim ručnikom zatvorite slavinu za vodu.</p>	<p>TRAJANJE POSTUPKA</p> <p>30 sekundi</p>

 HRVATSKI ZAVOD ZA JAVNO ZDRAVSTVO

Epoha zdravlja

Glasilo Hrvatske mreže zdravih gradova

Izdaje

Hrvatska mreža zdravih gradova

Predsjednica HMZG

Prof. dr. Selma Šogorić
ssogoric@snz.hr

Glavna urednica

Prof. dr. Selma Šogorić ssogoric@snz.hr

Odgovorni urednik

Duško Popović popovicdusko@yahoo.com

Tajnica redakcije

Ana Petrić apetric.snz@gmail.com

Lektorica

Nataša Jakob, prof. natasa.jakob@skole.hr

Redakcija: Sveučilište u Zagrebu, Medicinski fakultet, ŠNZ »Andrija Štampar«, Rockefellerova 4 10000 Zagreb, telefon 4590 132 telefax 4684 441
List izlazi periodično. Rukopise i fotografije ne vraćamo. Glasilo je otvoreno za suradnju. Prilozi se ne honoriraju.

Priprema i tisak

Alfacommerce d.o.o.

Naklada 5.000 primjeraka